

ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ЗБІЛЬШЕННЯ ВЛАСНОГО ВИДОБУТКУ В НАФТОГАЗОВИДОБУВНІЙ ГАЛУЗІ

Статтю присвячено питанням раціонального функціонування та розвитку нафтогазовидобувної галузі України. Сформульовано фактори впливу галузі на політичну та економічну складову держави. Проаналізовано сучасні особливості нафтогазовидобування в Україні. Представлено шляхи оптимізації галузі шляхом впровадження здобутків науково-технічного прогресу.

Ключові слова: Нафтогазодобувна галузь, енергетична галузь, енергетична безпека, екологічна безпека, економічне обґрунтування.

Статья посвящена вопросам рационального функционирования и развития нефтегазодобывающей отрасли Украины. Сформулированы факторы влияния отрасли на политическую и экономическую составляющую государства. Проанализированы современные особенности нефтегазодобычи в Украине. Представлены пути оптимизации отрасли путем внедрения достижений научно-технического прогресса.

Ключевые слова: нефтегазодобывающая отрасль, энергетическая отрасль, энергетическая безопасность, экологическая безопасность, экономическое обоснование.

The article is devoted to sustainable operation and development of oil and gas industry in Ukraine. Formulated factors impact the field of political and economic component of the state. Modern features of oil and gas in Ukraine. Presented ways to optimize the field by introducing the achievements of scientific and technological progress.

Key words: oil and gas industry, energy industry, energy security, environmental security, economic justification.

Постановка проблеми. Сфера енергетичної галузі України напряму пов'язана з розвитком ринків інших країн, що характеризується не лише необхідністю чіткого контролю науково-технічної бази підприємств, прийняття нормативних актів на рівні держави, але також загальним питанням енергетичної безпеки України як незалежної держави в питаннях самостійного енергетичного розвитку. На жаль останнім часом простежується політична нестабільність у російсько-українських газових відносинах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні проблемами розвитку нафтогазовидобувної галузі в Україні займаються такі науковці: Лапко О.О., Крамарев Г.В., Федорак В.І., Даляк Н.А., Фадєєва І.Г., Мотало А.В., Мотало В.П., Сендега О.С., Безмертна О.М., Товстюк К.К., Бодлак П.В., Борсук В.В., Босяк О.М., Ясляр М.А., Шандрівська О.Є., Баб'як Л.В., Стадник Б.П., Прохоренко С.М., Чопко І.М., Нагурський О.А., Гумницький Я.М., Бескова Ю.І.

Невирішена раніше частина загальної проблеми. На даний момент аспект енергетичної безпеки України не розглядається як нагальна проблема. Відсутній план розвитку нафтогазовидобувної галузі, який дозволив би створити умови самостійності у енергетичних питаннях.

Мета статті. Підкреслити необхідність нарощення об'ємів власного видобутку вуглеводнів, запропонувати напрямки розвитку залузі.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Енергетична безпека України станом на 2011 рік не в змозі повноцінно відповідати загальноприйнятим основам, а саме: «спроможність держави забезпечити ефективне використання власної паливно-енергетичної бази, здійснити оптимальну диверсифікацію джерел і шляхів постачання в Україну енергоносіїв для забезпечення життєдіяльності населення та функціонування національної економіки у режимі звичайного, надзвичайного та воєнного стану, попередити різкі цінові коливання на паливно-енергетичні ресурси або ж створити умови для безболісної адаптації національної економіки до нових цін на ці ресурси» [1], тому хоча власні потреби у електроенергії Україна задовольняє у повному обсязі, проте більша частина енергоносіїв, зокрема природний газ, у країну імпортується. Тобто Україна не може самостійно забезпечити ефективне використання власної паливно-енергетичної бази. Це і є одним із основних елементів, що перешкоджає подальшому енергетичному розвитку України. Забезпечення природним газом держави проводиться за рахунок:

- Імпорту;
- Власного видобування;
- Використання запасів газосховищ.

Проаналізуємо статистичні дані щодо споживання та видобутку природного газу в Україні.

Таблиця 1

Статистичні дані споживання та видобутку газу в Україні станом на 2011 рік: [2]

Дані споживання та видобутку газу	Об'єми, млрд. кубометрів
Заплановане споживання природного газу	60.16
Імпортований газ	27
Запланований видобуток газу в Україні	20.67
Заплановане використання газу зі сховищ	13.22

Виходячи з статистичних даних, можемо констатувати, що частка видобутого газу у загальній кількості запланованого споживання в 2011 році складатиме 34.4 %. Проводячи аналогічні розрахунки за минулі роки, отримаємо наступні дані: 36.9% - у 2010 році, 38.2% - у 2009 році, 38.7% - у

2008

році.

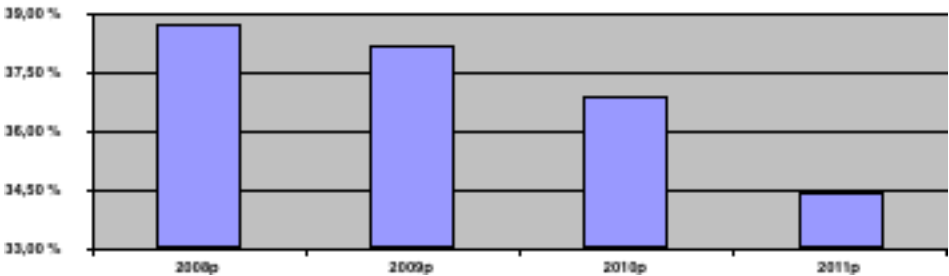

Рис. 1 Співвідношення частки видобутого газу від спожитого у відсотках 2008-2011 рр

Виходячи з рис. 1, простежується стабільне зниження частки видобутого газу у загальній кількості запланованого споживання з 2008 по 2011 роки, але необхідно враховувати також, що в останні роки дефіцит природного газу компенсувався за рахунок резервів газосховищ. Отже, при збереженні даної тенденції відношення видобутого газу та імпортованого від загального споживання складатиме в майбутніх періодах 25 % і 75 % відповідно.

Звичайно, беручи до уваги дане співвідношення, в країні виникає загроза енергетичній, а як наслідок і економічній безпеці України. Враховуючи географічні особливості розташування нашої держави, а також сучасну політичну ситуацію, імпорт природного газу з будь-яких інших країн, крім Росії, є майже неможливим. Тому єдиним виходом з даної ситуації може бути раціоналізація використання енергоресурсів, енергозбереження, а також нарощення видобутку власних вуглеводнів.

За підрахунками експертів даної галузі, запаси вуглеводнів України дозволяють за 7-10 років вийти на об'єми видобутку, що повністю задовольнятимуть потреби країни у природному газі як з точки зору об'ємів споживання, так і економічного обґрунтування. Так, враховуючи лише розвідані запаси вуглеводнів, видобуток природного газу в Україні може складати до 80 млрд. кубометрів. Якщо врахувати потенційні запаси, видобуток природного газу в Україні може складати до 200-300 млрд. кубометрів.

Проте усі розробки розвіданих нафтогазоносних площ та пошук нових потребують підтримки з боку держави. Станом на 2011 рік 97% вуглеводнів в Україні добуваються державними компаніями, найбільшою серед яких є НАК «Нафтогаз України». Проте така цифра ґрунтується не на відсутності інвестиційної привабливості нафтогазодобувного ринку для приватних компаній. Справа в тому, що більшість ділянок, які підпадають під категорію «розвідані з підрахованими запасами», тобто готові для розробки, були передані державою до НАК «Нафтогаз України». Серед них

ділянки, які є найбільш перспективними, приток вуглеводнів на яких є найбільшим. В свою чергу, обладнання, яке використовується компанією-монополістом є застарілим та непродуктивним.

Серед найбільших потенційних запасів України можна виділити:

- Запаси сланцевого газу;
- Запаси вуглеводнів шельфу Чорного моря.

Розглянемо економічну доцільність цих видів видобутку.

Сланцевий газ міститься в пластах сланцю у великій кількості. За думкою експертів, вже через 20 років видобуток сланцевого газу може складати 15%-20% від загального видобутку. Проте технологія його видобутку пов'язана з великими фінансовими витратами і буде рентабельною лише при ціні на газ у 500 дол. США за тисячу куб. метрів; теперішня ціна складає 200-400 (для України 390) дол. США за тисячу куб. метрів. [3]

Запаси вуглеводнів шельфу Чорного моря є найбільшими в Україні. Проте, за думкою експертів, ці запаси розвідані приблизно на 4%. Хоча зараз державна компанія «Чорноморнафтогаз» розроблює лише дві нафтогазоносні ділянки, рівень видобутку з них дозволяє задовольняти 10% від потреб держави. Проте застаріле обладнання не дозволяє у повному обсязі проводити розробку шельфу. [4]

Поряд з розробкою нових ділянок нафтогазовидобування, в Україні є можливість збільшувати видобуток на вже обладнаних та працюючих свердловинах. Для цього існує безліч технологій та прийомів, які вже широко використовуються по всьому світу.

Найефективнішою у наші дні є технологія гідророзриву, що широко застосовується в таких країнах як Росія та США. Вона дозволяє прискорити видобуток вуглеводнів до 300 разів в залежності від типу пласту. Ця операція виправдовує себе вже через рік після застосування.[5]

Висновки. Україна може повністю задовольняти свої потреби у природному газі самостійно, тим самим підтримуючи економічну та енергетичну безпеку держави на належному рівні. Але для цього країні потрібні значні інвестиції. Звичайно, ці кошти можуть принести лише іноземні інвестори, але для цього державою мають бути створені належні умови.

Першочергово задля покращення даної ситуації необхідно створити умови для політичної стабільності, провести низку законотворчих актів, що не тільки систематизує внутрішні норми енергетичної сфери, а й безпосередньо вплине на інвестиційну привабливість України в цілому.

Звичайно, ліцензії на видобування не можуть бути відкликани у державних компаній без вагомих причин на те, проте існує загальноприйнята схема, за якою приватні компанії працюють спільно з державним ліцензіатом. Саме таким чином Україна зможе залучити іноземних інвесторів, а це завдання є першочерговим, тому що матеріально-

технічна база державних підприємств не відповідає вимогам, які необхідні для збільшення видобутку вуглеводнів.

Наведемо низку можливих змін законодавства та загальної стратегії держави для покращення інвестиційного середовища у нафтогазовидобувній сфері:

- Створення спільних проектів державних компаній з іноземними;
- Впровадження новітніх здобутків науково-технічного прогресу у нафтогазовидобуванні (впровадження новітнього бурового обладнання, використання прийомів збільшення притоку - гідророзрив);
- Розробка альтернативних джерел видобутку газоконденсату;
- Контроль за дотриманням єдиних екологічних стандартів як для приватних, так і для державних підприємств;
- Створення єдиних дозвільних центрів;
- Надання податкових канікул для нафтогазодобувних компаній.

Отже, узагальнюючи вищевикладене - зміцнення енергетичної незалежності України – цілком реальне завдання, яке можливе лише при комплексних та своєчасних змінах на всіх рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Дзеркало тижня» №40, 04 листопада 2011 «Газопеределки»
2. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення / В. Т. Шлемко, І. Ф. Білько : Монографія. — К. : НІСД, 1997. — 144 с. — (Сер. "Нац. безпека"; Вип. 2). — ISBN 966-554-002-5.
3. «Дзеркало тижня» №2, 23 січня 2010 "Баланс газу-2010: ще не видобули, та вже розподілили".
4. «Економіка», 26 вересня 2011 «Доля сланцевого газу в газовому балансе України может достигнуть 15-20% к 2030 году, - эксперт»
5. ГАО «Чорноморнафтогаз», пресслужба 11 квітня 2011 «Рекордне видобування на шельфі Чорного моря»
6. ООО «Комплекс», пресслужба 12 квітня 2011 «Технологія гідророзриву»
7. С.Янченко, Міжнародна наукова практична конференція "Сучасні проблеми економіки" Тези доповіді, Київ: НАУ, 2011, - С. 106